

BAŞME ROMÂNESTI

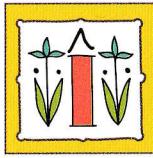
Ilustrații de Bianca Gabriela Irimia

Cuprins

<i>Făt-Frumos din lacrimă .....</i>	7
<i>Tinerețe fără bătrânețe și viață fără de moarte .....</i>	24
<i>Omul de piatră.....</i>	32
<i>Limir-Împărat.....</i>	40
<i>Măr și Păr.....</i>	60
<i>Omul-de-flori-cu-barba-de-mătase sau povestea lui Făt-Frumos.....</i>	76
<i>Făt-Frumos-cu-moț-in-frunte .....</i>	85

FĂT-FRUMOS DIN LACRIHĂ

de Mihai Eminescu

n vremea veche, pe când oamenii, cum sunt ei azi, nu erau decât în germenii viitorului, pe când Dumnezeu călca încă cu picioarele sale sfinte pietroasele pustii ale pământului, – în vremea veche trăia un împărat întunecat și gânditor ca miazănoaptea și avea o împărăteasă Tânără și zâmbitoare ca miezul luminos al zilei.

Cincizeci de ani trecuseră de când împăratul purta război cu un vecin de-al lui. Murise vecinul și lăsase de moștenire filor și nepoților ura și vrajba de sânge. Cincizeci de ani și numai împăratul trăia singur, ca un leu îmbătrânit, slăbit de lupte și suferințe – împărat cenevia lui nu râsesese niciodată, care nu zâmbea nici la cântecul nevinovat al copilului, nici la surâsul soției lui tinere, nici la poveștile glumește ale ostașilor. Se simțea slab, se simțea murind și n-avea cui să lase moștenirea urii lui. Trist se scula din patul împărătesc, trist mergea la război cu inima neîmplânrizată – și împărăteasa sa, rămasă singură, își plânghea singurătatea. Părul ei era ca aurul cel mai frumos, iar din ochii ei albaștri și mari curgeau șiroaie de mărgăritare pe o față mai albă ca argintul crinului.

Sculată din patul ei, ea se aruncă pe treptele de piatră ale unei bolte din zid, în care veghea, deasupra unei candele fumegânde, icoana îmbrăcată în argint a Maicii durerilor. Înduplecată de rugăciunile împărătesei îngenuncheate, pleoapele icoanei reci se umeziră și o lacrimă curse din ochiul cel negru al mamei lui Dumnezeu. Împărăteasa se ridică în toată măreață ei statură, atinse cu buza ei seacă lacrima cea rece și o supse în adâncul sufletului său.

Trecu o lună, trecuă două, trecuă nouă, iar împărăteasa făcu un fecior alb ca spuma laptelui, cu părul bălai ca razele lunii. Împăratul surâse, soarele surâse și el în înfocata lui împărătie, chiar stătu pe loc, încât trei zile n-a fost noapte, ci numai senin și veselie.

Când fu destul de mare, puse să i se facă un buzdugan de fier, îl aruncă în sus de despică bolta cerului, îl prinse pe degetul cel mic și buzduganul se rupse-n două. Atunci porunci să i se facă altul, mai greu – îl aruncă în sus aproape de palatul de nori al lunii; căzând din nori, nu se rupse de degetul voinicului.

Atunci Făt-Frumos își luă ziua bună de la părinți, ca să se ducă să se bată el singur cu oștile împăratului dușman. Îmbrăcă haine de păstor, cămașă de borangic, țesută în lacrimile mamei sale, mândră pălărie cu flori, cu mărgele rupte de la gâturile fetelor de împărați, își puse-n brâul verde un fluier de doine și altul de hore și, când era soarele de două suliște pe cer, plecă în lumea largă.

Pe drum horea și doinea, iar buzduganul și-l arunca să spintece norii, de cădea departe, cale de-o zi. Văile și munții se mirau auzindu-i cântecele, apele-și ridicau valurile mai sus ca să-l asculte, izvoarele își tulburau adâncul pentru ca fiecare undă să-l audă, fiecare undă să poată cânta ca dânsul.

Spre seara zilei a treia, buzduganul, căzând, se izbi de o poartă de aramă și făcu un vuiet puternic și lung. Poarta se sfârâmă și voinicul intră. Luna răsărise dintre munte și se oglindea într-un lac mare și limpede, ca seninul cerului. În fundul lui se vedea sclipind un nisip de aur, iar în mijlocul lui, pe o insulă de smarald, încunjurat de un crâng, se ridică un mândru palat de marmură ca laptele. O luntre aurită veghea pe undele limpezi ale lacului, lângă poartă. Făt-Frumos se sui în luntre și, vâslind, ajunse până la scările de marmură ale palatului. Pătruns acolo, văzu în boltele scărilor candelabre cu sute de brațe, și-n fiecare braț ardea câte o stea de foc. Pătrunse în sală. În mijlocul ei se afla o masă pe care erau vase săpate din câte-un singur mărgăritar mare; iar boierii care sedeau la masă în haine aurite, pe scaune de catifea roșie, erau frumoși ca zilele tinereții și voioși ca horele. Dar mai ales unul dintre ei, cu fruntea încununată cu un cerc de aur, bătut cu diamante, era frumos ca luna unei nopți de vară. Dar mai mândru era Făt-Frumos.

— Bine-ai venit, Făt-Frumos! zise împăratul.

— Bine te-am găsit, împărate. Am venit să ne luptăm, fiindcă destul ai viclenit asupra tatălui meu.

— Ba n-am viclenit asupra tatălui tău, ci întotdeauna m-am luptat în luptă dreaptă. Dar cu tine nu mă voi bate. Mai bine legăm frăție de cruce.

Și se sărutară feciorii de-mpărați în urările boierilor, apoi băură și se sfătuiră.

Zise împăratul lui Făt-Frumos:

— De cine-n lume te temi tu mai mult?

— De nimeni pe lumea asta, în afară de Dumnezeu. Dar tu?

— Eu tot de nimeni, în afară de Dumnezeu și de Mama-Pădurilor. O babă bătrână și urâtă, care umblă prin împărația mea de mâna cu furtuna. Pe unde trece ea, fața pământului se usucă, satele se risipesc, târgurile cad năruite. Mers-am eu asupra ei cu bătălie, dar n-am isprăvit nimic. Ca să nu-mi prăpădească toată împărația, am fost silit să cad la-nvoială cu ea. Iar azi vine ca să-și ia birul.

Când sună miazănoaptea, fețele mesenilor se posomorâră; fiindcă pe miazănoapte călare, cu aripi vântoase, cu fața zbârcită ca o stâncă scobită de pâraie, c-o pădure-n loc de păr, urlă prin aerul cernit Mama-Pădurilor cea nebună. Ochii ei – două nopți tulburi, gura ei – un hău căscat, dinții ei – řiruri de pietre de moară.

Cum venea vuind, Făt-Frumos o apucă de mijloc și o trânti cu toată puterea într-o piuă mare de piatră; peste piuă prăvăli o bucată de stâncă, pe care-o legă din toate părțile cu șapte lanțuri de fier. Înăuntru, baba șuiera și se smulgea ca vântul închis, dar nu-i folosea la nimic.

Făt-Frumos se întoarse la ospăt; când, prin boltile ferestrelor, la lumina lunii, văzu două dealuri lungi de apă. Ce era? Mama-Pădurilor, neputând să iasă, trecea peste ape cu piuă cu tot. Și fugea mereu, rupându-și cale prin păduri, brăzdând pământul cu o dâră lungă, până ce se făcu nevăzută în depărtarea nopții.

Făt-Frumos ospătă ce ospătă, dar apoi, luându-și buzduganul pe umăr, merse pe dâră lăsată de piuă până ce ajunse lângă o casă frumoasă, albă, care sticlea la lumina lunii în mijlocul unei grădini de flori. Printre flori roiau fluturi ușori, ca niște sclipitoare stele de aur. Lângă prispă stăteau două butoaie cu apă, iar pe prispă torcea o fată frumoasă. Haina ei albă și lungă părea un nor de raze și umbre, părul ei de aur era împletit în cozi lăsate pe spate, iar o cunună de lăcrămioare era aşezată pe fruntea ei netedă. Luminată de razele lunii, ea părea muiată într-un aer de aur. Degetele ei ca din ceară albă torceau dintr-o furcă de aur și

dintron un fuior de o lână ca argintul un fir de o mătase albă, subțire, strălucită, ce semăna mai mult a rază de lună decât a fir de tort. La zgomotul ușor al pașilor lui Făt-Frumos, fata-și ridică ochii albaștri ca undele lacului.

— Bine-ai venit, Făt-Frumos, zise ea. Cât e de mult de când te-am visat! Pe când degetele mele torceau un fir, gândurile mele torceau un vis, un vis frumos!

El se apropie de ea, c-o mâna îi cuprinse mijlocul, iar cu cealaltă îi dezmirerdă încet fruntea și părul și-i șopti:

— Ce frumoasă ești tu, ce dragă-mi ești! A cui ești tu, fata mea?

— A Mamei-Pădurilor, răsunse ea suspinând. Mă vei iubi tu acum, când știi a cui sunt?

— Ce-mi pasă a cui ești? zise el. Te iubesc.

— Dacă mă iubești, atunci să fugim, zise ea lipindu-se mai tare de pieptul lui.

— Nu-ți fie frică, zise el zâmbind. Unde-i mama ta?

— De când a venit, se zbuciumă în piua în care-ai încuiat-o și roade cu colții lanțurile. Te-nvăț eu ce să facem ca s-o învingi! Vezi tu butoaiele astea două? Unul e cu apă, altul – cu putere. Să le mutăm unul în locul celuilalt. Mama, când se luptă cu vrăjmașii ei, strigă când obosește: „Stai, să mai bem câte-o gură de apă!”. Apoi ea bea putere, în vreme ce dușmanul ei bea apă. Ea nu va ști că le-am mutat și va bea apă când va lupta cu tine.

Precum au zis, aşa au și făcut. Făt-Frumos se repezi după casă.

— Ce faci, babă? strigă el.

Baba se smulse din piuă-n sus și rupse lanțurile, lungindu-se slabă și mare până-n nori.

— A, ce bine că ai venit, Făt-Frumos! zise ea, făcându-se iar scurtă. Hai la luptă, să vedem cine-i mai tare!

— Hai! zise Făt-Frumos.

Baba-l apucă de mijloc, se lungi repezindu-se cu el până-n nori, apoi îl izbi de pământ și-l băgă în țărâna până-n glezne. Făt-Frumos o izbi pe ea și o băgă-n pământ până în genunchi.

— Stai, să mai bem apă, zise Mama-Pădurilor ostenită.

Baba bău apă, Făt-Frumos bău putere, și un fel de foc nestins îi cutreieră cu fiori de răcoare toți mușchii. Cu brațe de fier, o smunci pe babă de mijloc și-o băgă-n pământ până-n gât, apoi o izbi cu buzduganul.

Cerul încărunți de nori, vântul începu a gême rece și a scutura casa cea mică. Șerpi roșii rupeau trăsnind poala neagră a norilor, apele păreau că latră, numai tunetul cânta adânc. Prin acel întuneric des și nepătruns, Făt-Frumos vedea albind o umbră de argint, cu păr de aur despletit, rătăcind, cu mâinile ridicate și palidă. Făt-Frumos o luă pe brațe și începu să fugă cu ea prin furtună. Ajuns lângă grădina împăratului, o puse în luntru, ducând-o ca-ntr-un leagăn peste lac, smulse iarba și flori din grădină și-i clădi un pat, în care-o aşeză ca-ntr-un cuib.

Pe fruntea ei netedă și albă, Făt-Frumos presăra câteva flori albastre, apoi șezu alături cu ea și-ncepu a doini încet. Către amiază, ea deschise ochii încă plini de visuri și-ntinzându-se somnoroasă zise încet, zâmbind:

— Tu ești aici?

— Ba nu sunt aici, nu vezi că nu sunt aici? zise el, lăcrimând de fericire.

Apoi o duse la împărat și i-o arătă, spunându-i că-i mireasa lui. Împăratul zâmbi, apoi îl luă de mâna pe Făt-Frumos, ca și când ar fi vrut să-i spună ceva în taină, și-l trase la o fereastră mare, pe care vedea lacul cel întins. Dar nu-i spuse nimic, doar se uită spre luciul lacului și ochii i se umplură de lacrimi.

— Plângi, împărate? zise Făt-Frumos. De ce?

— Făt-Frumos, zise împăratul, binele ce mi l-ai făcut nu ți-l pot plăti nici cu lumina ochilor, oricât de scumpă mi-ar fi, și cu toate astea vin să-ți cer și mai mult.

— Ce, împărate?

— Iubesc o fată frumoasă, dulce ca visele mării – fata Genarului, om mândru și sălbatic, care își petrece viața vânând prin păduri bătrâne. O, pe cât e de aspru el, pe atât e de frumoasă fata lui! Orice încercare de a o răpi a fost în zadar. Încearcă și tu!

— Împărate luminate, ai noroc că Făt-Frumos ți-e frate de cruce. Hai, că mă duc eu să răpesc pe fata Genarului.

Și-și luă cai ageri, cai cu suflet de vânt, Făt-Frumos, și era să plece. Atunci mireasa lui – Ileana o chema – îi zise încet la ureche:

— Nu uita, Făt-Frumos, că pe cât vei fi tu departe, eu voi tot plânge.

El se uită cu milă la ea, o mângâie, dar apoi se avântă pe șaua calului și plecă în lume.

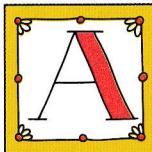

TINEREȚE FĂRĂ BĂTRÂNEȚE ȘI VIAȚĂ FĂRĂ DE MOARTE

de Petre Ispirescu

fost odată ca niciodată, că de n-ar fi, nu s-ar mai povesti, pe când făcea plopul pere și răchita micșunele și se potcovea puricele la un picior cu nouăzeci și nouă de ocale de fier și se-arunca în slava cerului să ne aducă nouă povești.

Au fost odată un împărat mare și o împărăteasă, amândoi tineri și frumoși. Și, vrând ei să aibă copii, au umblat pe la vraci și filosofi, ca să citească în stele și să le ghicească, dar în zadar. În sfârșit, auzind împăratul că într-un sat, aproape, trăiește un unchiaș dibaci, a trimis solii să-l cheme. Dar unchiașul le-a răspuns că împăratul și împărăteasa trebuie să vină ei înșiși, aşa că, luând cu dândii boieri, ostași și slujitori, s-au dus la unchiaș acasă. Unchiașul, cum i-a văzut de departe, a ieșit să-i întâmpine și le-a zis:

— Bine ați venit sănătoși! Dar ce vrei, împărate, să află? Dorința ta o să-ți aducă întristare.

— Eu nu am venit să te întreb asta, zise împăratul. Ci, dacă ai ceva leacuri care să ne facă să avem copii, să-mi dai.

— Am, răspunse unchiașul, dar numai un copil o să faceți. El o să fie Făt-Frumos, dar n-o să aveți parte de el.

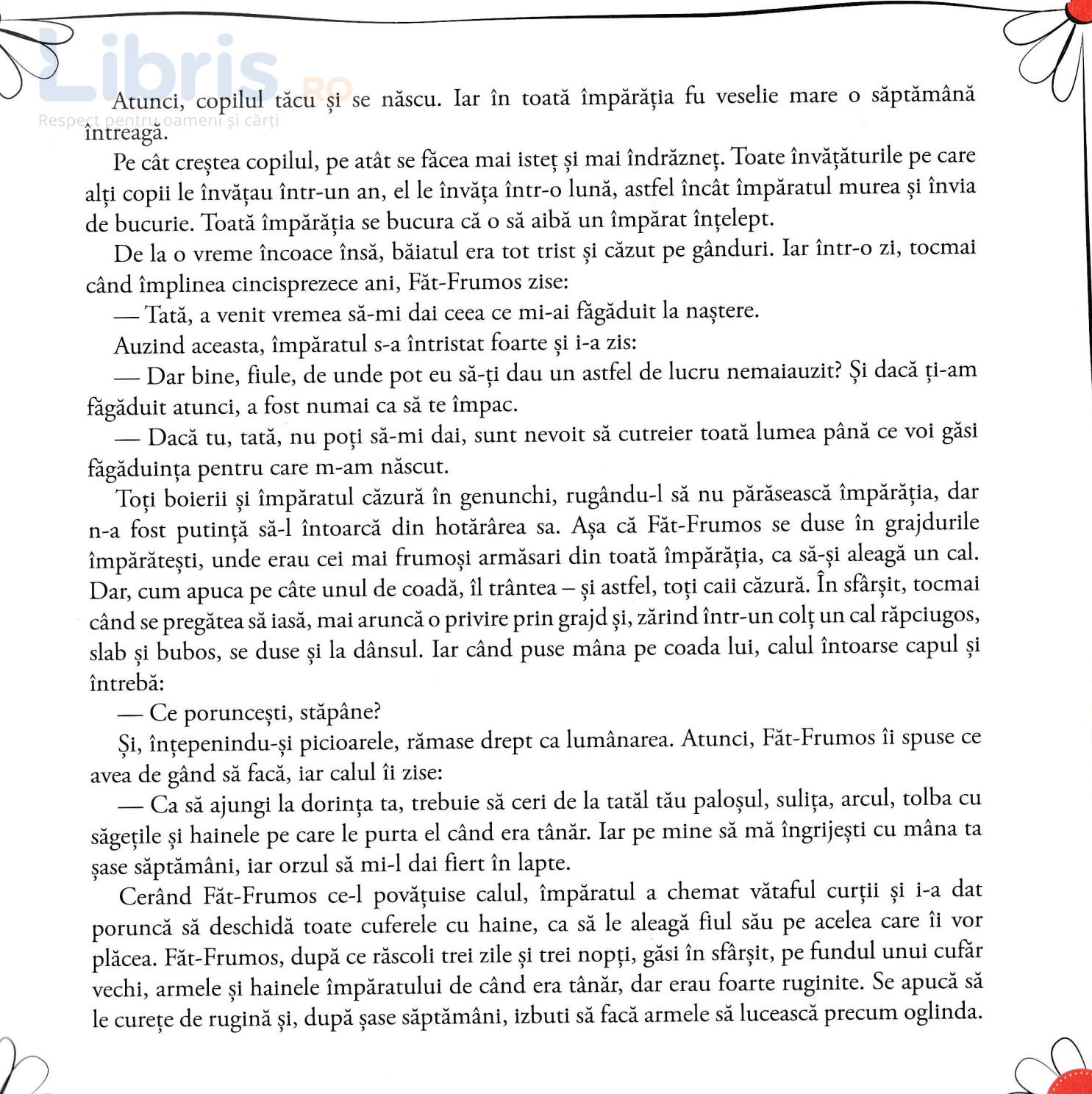
Luând împăratul și împărăteasa leacurile, s-au întors veseli la palat și, peste câteva zile, împărăteasa s-a simțit însărcinată.

Înainte de a veni ceasul nașterii, însă, copilul începu să plângă de nu putea niciun vrac să-l împace. Împăratul i-a făgăduit toate bunurile din lume, dar nici aşa n-a fost cu putință să-l facă să tacă.

— Taci, dragul tatei, zise împăratul, că ți-oi da împărăția cutare sau cutare. Taci, fiule, că ți-oi da de soție pe cutare sau cutare fată de împărat!

În sfârșit, dacă văzu și văzu că nu tace, îi mai zise:

— Taci, fiule, că ți-oi da Tinerețe fără bătrânețe și viață fără de moarte.

Atunci, copilul tăcu și se născu. Iar în toată împărăția fu veselie mare o săptămână întreagă.

Pe cât creștea copilul, pe atât se făcea mai isteț și mai îndrăzneț. Toate învățăturile pe care alți copii le învățau într-un an, el le învăța într-o lună, astfel încât împăratul murea și învia de bucurie. Toată împărăția se bucura că o să aibă un împărat înțelept.

De la o vreme înceoace însă, băiatul era tot trist și căzut pe gânduri. Iar într-o zi, tocmai când împlinea cincisprezece ani, Făt-Frumos zise:

— Tată, a venit vremea să-mi dai ceea ce mi-ai făgăduit la naștere.

Auzind aceasta, împăratul s-a întristat foarte și i-a zis:

— Dar bine, fiule, de unde pot eu să-ți dau un astfel de lucru nemaiauzit? Si dacă și-am făgăduit atunci, a fost numai ca să te împac.

— Dacă tu, tată, nu poți să-mi dai, sunt nevoie să cutreier toată lumea până ce voi găsi făgăduința pentru care m-am născut.

Toți boierii și împăratul căzură în genunchi, rugându-l să nu părăsească împărăția, dar n-a fost putință să-l întoarcă din hotărârea sa. Așa că Făt-Frumos se duse în grajdurile împărătești, unde erau cei mai frumoși armăsari din toată împărăția, ca să-și aleagă un cal. Dar, cum apuca pe câte unul de coadă, îl trântea – și astfel, toți caii căzură. În sfârșit, tocmai când se pregătea să iasă, mai aruncă o privire prin grajd și, zărind într-un colț un cal răpciugos, slab și bubos, se duse și la dânsul. Iar când puse mâna pe coada lui, calul întoarse capul și întrebă:

— Ce poruncești, stăpâne?

Și, înțepenindu-și picioarele, rămase drept ca lumânarea. Atunci, Făt-Frumos îi spuse ce avea de gând să facă, iar calul îi zise:

— Ca să ajungi la dorința ta, trebuie să ceri de la tatăl tău paloșul, sulița, arcul, tolba cu săgețile și hainele pe care le purta el când era Tânăr. Iar pe mine să mă îngrijești cu mâna ta săse săptămâni, iar orzul să mi-l dai fierb în lapte.

Cerând Făt-Frumos ce-l povătuise calul, împăratul a chemat vătaful curții și i-a dat poruncă să deschidă toate cuferele cu haine, ca să le aleagă fiul său pe acelea care îi vor plăcea. Făt-Frumos, după ce răscoli trei zile și trei nopți, găsi în sfârșit, pe fundul unui cufăr vechi, armele și hainele împăratului de când era Tânăr, dar erau foarte ruginite. Se apucă să le curețe de rugină și, după săse săptămâni, izbuti să facă armele să lucească precum oglinda.

Respect pentru pamant și carti

